

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 198/2018-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. mája 2018 predbežne prerokoval sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Michalovce, Farská 3, Michalovce, zastúpenej advokátom JUDr. Tiborom Sásfaiom, advokátska kancelária, Fejova 4, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Co 562/2015-103 z 20. októbra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Michalovce **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2016 doručená sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Michalovce, Farská 3, Michalovce (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva

na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Co 562/2015-103 z 20. októbra 2016.

2. Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa v konaní vedenom pred Okresným súdom Michalovce (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 5 C 100/2011 domáhal proti mestu Michalovce, Námestie osloboditeľov 30, Michalovce, vydania konkretizovaných nehnuteľností podľa zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z. z.“).

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 5 C 100/2011-39 zo 7. januára 2013 žalobu sťažovateľa zamietol. Konštatoval, že *„nehnutel'nosti o ktorých vydanie žalobca žiada z registra C KN jednoznačne vyplýva, že ide o zastavané plochy. Pokiaľ sa týka žalobcovho tvrdenia, že v zmysle § 2 mal zákonodarca na mysli tú skutočnosť, že sa vydávajú nehnuteľnosti, ktoré v čase odňatia tvorili poľnohospodársku pôdu súd nemôže sa stotožniť s týmto výkladom žalobcu, a to z toho dôvodu, že v § 2 jednoznačne uvádza, že vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľným veciam, ktoré tvoria poľnohospodársku pôdu (písm. a/). Vzhľadom na túto skutočnosť, keďže zákonodarca neuviedol, ktoré v čase odňatia tvorili, ale ktoré tvoria znamená, že v čase vydania musia splňať podmienku uvedenú v § 2 ods. 1 písm. a) až d).“*.

4. Podľa okresného súdu navyše predmetné nehnuteľnosti *„netvoría poľnohospodársku pôdu, ale sú v zastavanom území obce, pričom v zmysle kódu zodpovedajúceho druhu pozemku podľa jednotlivých listov vlastníctva zodpovedá im v registri C KN kód 13, resp. kód 14, pričom kód 13 predstavuje zastavané plochy a nádvoria a kód 14 predstavuje ostatné plochy. Z uvedeného vyplýva, že sa nejedná o poľnohospodársku pôdu, ktorá by bola spôsobilá vydania v zmysle § 2 ods. 1 písm. a) citovaného zákona. Súd má ďalej zato, že vydaniu bráni aj prekážka uvedená v § 6 písm. b), teda ide o pozemky, ktoré boli po prechode alebo prevode do vlastníctva štátu zastavané.“*

5. Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie. Využívajúc systematický a logický výklad, argumentoval v prospech záveru, podľa ktorého „*zák. č. 161/2005 Z. z. sa vzťahuje aj na nehnuteľné veci, ktoré v čase odňatia vlastníckeho práva sa na účely uvedené v § 2 ods. 1 užívali a mali takýto charakter, išlo o taký druh nehnuteľnosti*“. Súčasne poukázal aj na opačný právny názor vyslovený v inom rozhodnutí krajského súdu (č. k. 2 Co 33/2010-148 z 3. júna 2010), ktoré sa týkalo obdobnej skutkovej a právnej situácie.

6. V odvolaní sťažovateľ vo vzťahu k § 6 písm. b) zákona č. 161/2005 Z. z. kritizoval, že „*dôvodnosť a zákonnosť prekážky zastavanosti včítane rozsahu súd vôbec neskúmal. V tom smere ide o predčasné rozhodnutie bez vykonania akýchkoľvek dôkazov... Žalobcom predložené geometrické plány [REDAKOVANÉ] (neoverené) vyhotovené ešte v roku 1995 graficky aj výmerou odčleňovali pozemky ktoré sú a ktoré nie sú zastavané. Žalobca uplatňoval vydanie tej časti pozemkov, ktoré neboli zastavané žiadnou stavbou, najmä ostatné plochy a trval na tom, aby sa k tejto skutočnosti žalovaný konkrétne vyjadril, ktorá parcela a akou stavbou je zastavaná, ktorá by podľa § 6 písm. b) zák. č. 161/2005 Z. z. bránila vydaniu. Nevieme, prečo súd cituje podľa neovereného geometrického plánu Ing. Badidu ešte z roku 1995 aj tie parcely, ktoré zastavané sú avšak nie sú predmetom tohto konania. Žalovaný toto odmietol s tvrdením, že nejde o poľnohospodársku pôdu, v tomto smere odmietol aj súd vykonať navrhované dokazovanie, ktoré parcely z akého dôvodu a v akom rozsahu mali byť zastavané, vyhotovením overených geometrických plánov, ktoré chcel vykonať sám žalobca na svoje náklady, hoci nárok na vydanie žalobca uplatňoval len k tým pozemkom, ich častiam, ktoré zastavané neboli a ani v jednom prípade nešlo o stavby charakterizované podľa § 6 písm. b) cit. zák. za bodkočiarkou, ktorými by boli zastavané pôvodné parcely a ku ktorým by patril aj príľahlý pozemok. Ide o pozemky v intraviláne (veď k iným by ani vlastnícke právo zo štátu na mesto prejsť nemohlo) a nie len v zastavanej území obce, ako tvrdí súd, hoci na takéto tvrdenie nevykonan ani jediný dôkaz v konaní navrhovaný.*“.

7. Krajský súd rozsudkom č. k. 2 Co 127/2013-62 z 27. februára 2014 prvostupňový rozsudok okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa «*v celom rozsahu s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie správnosti a k odvolaniu... udáva,*

že aj podľa odvolacieho súdu je rozhodujúce podľa § 2 zák. 161/2005 Z. z., akú nehnuteľnosť žiada navrhovateľ vydať. Podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľným veciam, ktoré tvoria poľnohospodársku pôdu. V tomto prípade sa navrhovateľ nedomáha vydania poľnohospodárskej pôdy. Pozemky, ktorých vydania sa domáha žalobca sú uvedené v operáte „C“ katastra nehnuteľností ako zastavané plochy a nádvoria a iné plochy. V operáte teda nie je uvedené, že by išlo o poľnohospodársku pôdu, hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej hospodárskej usadlosti, lesný pôdny fond, prípade podiely spoločnej nehnuteľnosti. Len k takýmto nehnuteľnostiam sa môže oprávnená osoba domáhať vydania podľa zákona 161/2005 Z. z.. Preto už odvolací súd ani neriešil otázku, ktoré nehnuteľnosti sa nevracajú v zmysle § 6 uvedeného zákona, pretože základnou podmienkou pre vydanie bolo určenie druhu pozemku ako poľnohospodárskej pôdy, čo sa v tomto prípade nestalo... ».

8. Sťažovateľ doručil 9. júna 2014 ústavnému súdu sťažnosť proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu, ktorá bola uznesením č. k. III. ÚS 124/2015-8 z 8. apríla 2015 prijatá na ďalšie konanie.

9. Sťažovateľ podal proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu i dovolanie, o ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením zo 14. októbra 2015 v konaní sp. zn. 5 Cdo 203/2014 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd svoje rozhodnutie založil na existencii vady podľa § 237 ods. 1 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom v tom čase, konštatujúc nedostatočnosť odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu, ako aj nedoručenie vyjadrenia žalovanej protistrany k odvolaniu sťažovateľovi. Po zistení tejto skutočnosti ústavný súd konanie o sťažnosti sťažovateľa proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu uznesením č. k. III. ÚS 124/2015-29 z 11. mája 2016 zastavil.

10. Po vrátení veci z najvyššieho súdu krajský súd opätovne prejednal odvolanie sťažovateľa a rozsudkom č. k. 2 Co 562/2015-103 z 20. októbra 2016 prvostupňový rozsudok okresného súdu znovu potvrdil. Dospel k záveru, že konanie a rozhodnutie napadnuté odvolaním nie sú dôsledkom neúplného zistenia skutkového stavu veci z dôvodu

nevykonania navrhnutých dôkazov potrebných na zistenie rozhodujúcich skutočností, pretože „súd prvého stupňa vykonal všetky dôkazy potrebné na preukázanie tých skutočností, ktoré z hľadiska hmotného práva boli významné, teda nevykonal iba tie dôkazy, ktoré z tohto hľadiska významné neboli, resp. boli nadbytočné. Nakoľko na základe už vykonaného dokazovania dospel k záveru, že nebola splnená jedna z kumulatívnych podmienok na vydanie nehnuteľností, nebolo potrebné vykonávať ďalšie dokazovanie smerujúce k preukázaniu splnenia, alebo nesplnenia ostatných podmienok, pretože už nesplnenie tejto jednej podmienky znemožňuje vydanie nehnuteľností, t. j. spôsobuje nemožnosť vyhovieť žalobnému návrhu.“.

11. K odvolaciemu dôvodu o nesprávnych skutkových zisteniach z vykonaných dôkazov krajský súd uviedol, že okresný súd „v potrebnom rozsahu a náležite zistil skutkový stav, pričom vykonané dôkazy hodnotil podľa ust. § 191 ods. 1, 2 CSP, t. j. každý dôkaz hodnotil jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomných súvislostiach, prihliadol starostlivo na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, v hodnotení jednotlivých dôkazov nebol zistený žiaden logický rozpor. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku z hľadiska skutkových záverov nezistil, že by skutkové zistenia súdu prvého stupňa nezodpovedali vykonaným dôkazom, alebo že by súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov nevyplývali alebo v konaní nevyšli najavo.“.

12. Napokon sa krajský súd nestotožnil s odvolacou námietkou nesprávneho právneho posúdenia veci. Právny názor sťažovateľa, podľa ktorého je podstatné, či v čase odňatia nehnuteľnosti išlo o poľnohospodársku pôdu, «nemá oporu ani v gramatickom ani logickom, či systematickom výklade zákona. Súd prvej inštancie správne poukázal na to, že v § 2 cit. zákona zákonodarca jednoznačne uvádza, že vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľným veciam, ktoré „tvoria“ poľnohospodársku pôdu. Aj podľa názoru odvolacieho súdu vzhľadom na túto skutočnosť, že zákonodarca v tomto ustanovení nevedel, že by sa mal zákon vzťahovať na nehnuteľnosti „ktoré v čase odňatia tvorili“ poľnohospodársku pôdu, z uvedeného možno vyvodit' záver, že jeho úmyslom bolo upraviť možnosť vydania tých nehnuteľností, ktoré v čase vydania musia splňať podmienku uvedenú v § 2 ods. 1 písm. a/ až d/, nie v čase odňatia. Neobstojí ani námietka žalobcu, že pri výklade ako ho urobil súd prvej inštancie, by ostali bez právneho významu ostatné

ustanovenia z. č. 161/2005 Z. z., najmä ust. § 6 upravujúce prekážky vydania, ktorou je napr. zastavanosť, pretože podľa názoru odvolacieho súdu uvedené obe ustanovenia je potrebné aplikovať a vykladať spoločne (vo vzájomnej prepojenosti), pričom ustanovenie § 6 iba umocňuje výklad realizovaný súdom prvej inštancie, že v čase vydania musí mať nehnuteľnosť charakter poľnohospodárskej pôdy. Ustanovenie § 6 cit. zák. iba spresňuje a dopĺňa ustanovenie § 2 a tak zabraňuje možným nesprávnostiam a pochybnostiam pri výklade (pri riešení jednotlivých prípadov, keď by napríklad nebol v katastri nehnuteľností správny zápis, t. j. bola by nehnuteľnosť zapísaná ako poľnohospodárska pôda ale reálne by sa jednalo o zastavené plochy a podobne).».

13. Krajský súd taktiež poukázal na vlastnú rozhodovaciu prax (rozhodnutia vo veciach sp. zn. 6 Co 122/2007 a sp. zn. 5 Co 44/2008) potvrdzujúcu interpretáciu a uplatňovanie zákona č. 161/2005 Z. z. preferované okresným súdom, a rozhodnutie v konaní sp. zn. 2 Co 33/2010 vyhodnotil ako také, v ktorom „jedná sa o výnimočne odlišný výklad... ktorým odvolací súd v tomto prípade nie je viazaný“.

14. V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ na rozsiahlom priestore odkazuje na judikatúru ústavného súdu o ústavnej konformite výkladu podústavného práva a o neprípustnosti reštriktívneho a formalistického výkladu zákona č. 161/2005 Z. z. Následne opätovne zdôrazňuje svoju argumentáciu použitú už v odvolaní, keď uvádza, že „pri takom výklade, ako použil súd prvého stupňa, aj odvolací súd, by celý zákon stratil úplne praktický význam, pretože by podľa neho nebolo možné vrátiť takmer žiadne nehnuteľné veci, ktoré boli odňaté v rozhodnom predovšetkým nie z dôvodov poľnohospodárskeho využívania, ale z iných reštitúcií podliehajúcich dôvodov. Že nebol taký výklad úmyslom zákonodarcu, svedčí napr. aj to, že ten istý zákon upravuje aj spätný prechod vlastníctva k niektorým nehnuteľným veciam v zmysle § 7 podľa príloh 1, 2, 3 kde sú navracané nehnuteľnosti nepoľnohospodárske a nelesné a citované ustanovenie § 2 sa vzťahuje na celý právny predpis, nie len na jeho časť, pretože to nebolo v zákone upravené. Rovnako by ostali bez právneho významu ostatné ustanovenia zák. č. 161/2005 Z. z. najmä ust. § 6 upravujúce prekážky vydania v písm. a), b), d) napr. zastavané pozemky či cintorínom, inou stavbou, telovýchovnými zariadeniami, pretože takéto zastavané pozemky nemôžu byť poľnohospodárskou ani lesnou pôdou a nepodliehali

by pod ust. § 2 ods. 1 cit. zák... Nelogické by bolo aj napr. ust. § 3 ods. 1 písm. f) cit zák. ako reštitučný dôvod pri vyvlastnení a aj iné dôvody, kde došlo k odňatiu nie na účely ďalšieho využívania v poľnohospodárstve alebo lesnom hospodárstve.“.

15. Sťažovateľ poukazuje na rozhodnutie krajského súdu v inej veci sp. zn. 2 Co 33/2010, podľa ktorého *„rozhodujúcou je doba v čase odňatia nehnuteľnosti, t. j. vlastníctvo sa vracia k pozemku, ktorý bol v čase záberu poľnohospodárskym alebo lesným. Takému výkladu nasvedčuje aj nasledujúce ustanovenie § 6 zák. č. 161/2005 Z. z., ktoré špecifikuje nehnuteľnosti, ku ktorým sa vlastníctvo nevracia.“.*

16. Sťažovateľ považuje *„za zvláštne a ničím neodôvodnené a nesprávne... zdôvodňovanie odvolacieho súdu na odvolaciu námietku sťažovateľa § 6 ku § 2 ods. 1 cit. zák. že ust. § 6 iba spresňuje a dopĺňa ustanovenie § 2 a tak zabraňuje možným nesprávnostiam a pochybnostiam pri výklade... Ved' aplikácia prekážok vydania podľa § 6 zák. č. 161/2005 Z. z. prichádza do úvahy výlučne po tom, že je zistené splnenie predmetu vydania podľa § 2 cit. zák. a nie že toto ustanovenie ho spresňuje a dopĺňa. Takýto výklad nevyplýva ani z gramatického, ani logického, systematického či iného výkladu, touto podstatnou námietkou odvolateľa sa odvolací súd nevyporiadal správne, úplne a zákonne, porušil ústavné právo sťažovateľa na spravodlivý proces z dôvodov neústavného a sťažovateľa poškodzujúceho výkladu cit. ustanovení.“.*

17. V závere sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby *„Ústavný súd SR v náleze vyslovil, že Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 20.10.2016 č. k. 2Co 562/2015-103 boli porušené jeho základné práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.*

Sťažovateľ navrhuje, aby citované rozhodnutie Ústavný súd SR zrušil.

Sťažovateľ uplatňuje náhradu trov z právneho zastúpenia.“.

II.

18. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv

alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

20. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

21. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. ..

22. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

23. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

24. Zásadnou sťažnostnou námietkou je sťažovateľova kritika výkladu § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z., z ktorého okresný súd i krajský súd pri rozhodovaní sporu

vychádzali. Kým oba v jeho veci konajúce všeobecné sudy sa nechali inšpirovať prítomným časom („ktoré tvoria“) použitým v uvodzovacej vete k § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z., podľa sťažovateľa bolo potrebné prihliadať i na skutkový stav v čase odňatia sporných pozemkov, inak povedané na to, či tieto pozemky v čase odňatia (ne)tvorili poľnohospodársku pôdu.

25. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné sudy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

26. V nadväznosti na to nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

27. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov, a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

28. Sťažovateľova zásadná námietka má svojou podstatou povahu právnu. Ide o to, či je uvodzovacia vetu k § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. potrebné vykladať doslovne a so zohľadnením použitého prítomného času (gramaticky), alebo je potrebné pristúpiť k extenzívnejšej interpretácii.

29. Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu (III. ÚS 341/07, III. ÚS 212/2011).

30. Zákon č. 161/2005 Z. z. patrí do skupiny reštitučných predpisov, ktorých uplatnenie má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu (III. ÚS 212/2010). Zmyslom reštitučného zákonodarstva vo všeobecnosti je uľahčiť oprávneným osobám dosiahnutie ich zápisu ako vlastníkov v katastri nehnuteľností v (nepochybne častých) prípadoch, keď štát zneužívajúc svoje postavenie v dobe neslobody nedbal ani na platné právo (III. ÚS 373/2012).

31. Na druhej strane reštitučné právo neposkytuje ochranu iba osobám, ktoré boli v období neslobody majetkovo (alebo aj inak) verejnou mocou poškodené. Jeho účelom, ktorý má k primárnemu cieľu podľa predchádzajúceho odseku komplementárnu povahu, je chrániť aj stabilitu existujúcich právnych vzťahov a prostredníctvom nej právnu istotu. Celé reštitučné právo je v podstate riešením kolízie medzi snahou zákonodarcu zmierniť minulé majetkové krivdy na jednej strane a záujmom stelesneným v zmenách funkčného využitia nehnuteľností po jej odňatí a v samotnom charaktere spôsobu jej využívania, na strane druhej. V tomto záujme je rovnako stelesnená i právna istota subjektov, ktoré vlastnícke právo k odňatému majetku nadobudli bez akejkoľvek priamej či nepriamej účasti na spáchaných krivdách.

32. Vyváženie uvedených dvoch kolidujúcich záujmov je v prvom rade úlohou zákonodarcu, až sekundárne orgánov právo aplikujúcich. Reštitučné zákony, pravdaže, ponúkajú priestor pre využitie výkladu pri posudzovaní konkrétnych skutkových stavov. Orgány aplikácie práva sú v takých prípadoch taktiež povinné položiť na misky váh význam záujmov vyvažovaných reštitučným právom.

33. Vo všeobecnosti sa pri interpretácii a uplatňovaní reštitučných predpisov uznáva a akceptuje výkladová extenzia, ak táto svedčí v prospech nositeľa reštitučného nároku. Pri uplatňovaní tohto poňatia však nepochybne musia existovať limity. Pri ich identifikácii zohráva podstatnú rolu aspekt časový. Nie je náhoda, že i zákonodarca do reštitučných zákonov zaviedol časové limity na uplatnenie reštitučných nárokov. Tento spôsob riešenia kolízie konštatovaných záujmov chránených reštitučným právom cieľi na ochranu právnej istoty.

34. Časový aspekt v reštitučnom práve podľa názoru ústavného súdu podmieňuje aj odlišnosť v pohľade na uplatňovanie reštitučných predpisov, ktoré nadobudli účinnosť krátko po spoločenských zmenách, ktoré k reštitúciám viedli, a tých predpisov reštitučného práva, ktoré boli prijaté s väčším časovým odstupom od novembra 1989. Zákon č. 161/2005 Z. z. nadobudol účinnosť 1. mája 2005, teda v šestnástom roku po skončení doby neslobody. Fakt, že sa dovtedy uplatňované reštitučné nároky určitého majetku nedotkli, nezanedbateľným spôsobom determinuje právnu istotu i požiadavku jej ochrany u subjektov, ktoré sú vlastníkami takéhoto majetku. Inak povedané, riešenie kolízie záujmu na náprave spáchaných krívd na jednej strane a záujmu na ochrane stability právnych vzťahov na strane druhej môže odôvodnene prisúdiť väčšiu váhu právnej istote v porovnaní s riešeniami, ktoré boli aktuálne začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia. Je potrebné si uvedomiť, že v období po roku 1989 mohlo dochádzať k viacnásobným prevodom reštituovateľného majetku, ktoré založili právnu istotu u vlastníkov nijak nezaťažovaných krívdami spáchanými v dobe neslobody.

35. Ústavný súd úvahy obsiahnuté v predchádzajúcich odsekoch nepredoslal na účel formovania autoritatívneho a jediného správneho výkladového prístupu k uplatňovaniu zákona č. 161/2005 Z. z., ale výlučne preto, aby zdôvodnil svoje presvedčenie o ústavnej

akceptovateľnosti prístupu okresného súdu i krajského súdu k posúdeniu sťažovateľom vzneseného reštitučného nároku. Zároveň tým ústavný súd odpovedá aj na doplnkovú sťažovateľovu argumentáciu, pri ktorej sa odvolal na aplikačnú a judikatórnu prax z obdobia uplatňovania reštitučných predpisov „prvej vlny“, začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia.

36. Okresný súd i krajský súd svojimi rozhodnutiami v sťažovateľovej veci uplatnili § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. spôsobom, ktorý je akceptovateľný z hľadísk gramatického a jazykového výkladu (použitý prítomný čas). No aplikačný prístup oboch všeobecných súdov je ústavne tolerovateľný aj zo zorného uhla požiadavky vyjadrenej v čl. 152 ods. 4 ústavy (ústavná konformita výkladu). Ústavný súd v ňom nezistil ignoranciu účelu reštitúcií a záujmov chránených reštitučnými predpismi, ani žiadne signály arbitrárnosti či neakceptovateľnej svojvôle, keďže postoj všeobecných súdov bol výsledkom uprednostnenia záujmu na ochrane právnej istoty a stability právnych vzťahov. Uvedený výsledok má (podľa odôvodnenia rozsudku okresného súdu i rozsudku krajského súdu) logický podklad. Logika je tu okrem iného determinovaná aj podobou dôkaznej iniciatívy sťažovateľa v danej veci, v ktorej dôkazné bremeno primárne zaťažuje práve žalobcu. Sťažovateľ v odvolaní proti rozsudku okresného súdu dôkaznú stránku namietal iba vo vzťahu k aplikovateľnosti § 6 písm. b) zákona č. 161/2005 Z. z. na jeho prípad (geometrické plány Ing. Badidu z roku 1995).

37. Primárnym dôvodom zamietnutia žaloby sťažovateľa však bolo práve nenaplnenie hypotézy zakotvenej v § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. Zo systematických aplikačných súvislostí § 2 ods. 1 a § 6 zákona č. 161/2005 Z. z. vyplýva, že skúmanie podmienok na použitie § 6 zákona č. 161/2005 Z. z. prichádza do úvahy až vtedy, ak sú všetky ostatné podmienky uplatneného reštitučného nároku splnené. Inými slovami, ak všeobecný súd dospeje k záveru, že požadované nehnuteľnosti nemožno vydať, pretože nie sú splnené podmienky podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z., potom ostáva bez právneho významu skúmať skutkovo a právne, či také nehnuteľnosti nespádajú pod niektorú z kategórií vymenovaných v § 6 zákona č. 161/2005 Z. z.

38. Zo sťažnosti a ani z jej príloh ale nevyplýva, že by sťažovateľ v odvolaní obhajoval aplikovateľnosť § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. prostredníctvom konkrétnej dôkaznej iniciatívy. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu ani z odôvodnenia rozsudku krajského súdu ústavný súd nepovažuje za preukázané, že by sťažovateľ prednášal akékoľvek dôkazné návrhy na podporu záveru, podľa ktorého by dotknuté pozemky boli poľnohospodárskou pôdou podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. Jeho dôkazná iniciatíva sa zamerala výlučne na problematiku použiteľnosti § 6 písm. b) zákona č. 161/2005 Z. z. Sám v odvolaní proti prvostupňovému rozsudku uviedol, že „žalobcom predložené geometrické plány [REDAKOVANÉ] (neoverené) vyhotovené ešte v roku 1995 graficky aj výmerou odčleňovali pozemky ktoré sú a ktoré nie sú zastavané. Žalobca uplatňoval vydanie tej časti pozemkov, ktoré neboli zastavané žiadnou stavbou, najmä ostatné plochy a trval na tom, aby sa k tejto skutočnosti žalovaný konkrétne vyjadril, ktorá parcela a akou stavbou je zastavaná, ktorá by podľa § 6 písm. b) zák. č. 161/2005 Z. z. bránila vydaniu.“. Ani v sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ neuviedol, že by v konaní navrhoval dôkazy na preukázanie poľnohospodárskeho charakteru sporných pozemkov. V prostredí takejto pasivity je prirodzené, že okresný súd (i krajský súd) nedisponovali žiadnymi skutkovými zisteniami pre právny záver odlišný od toho, ktorý nakoniec pojali za základ svojich rozhodnutí.

39. V Závère odôvodnenia svojho uznesenia ústavný súd zdôrazňuje, že hlavným účelom prieskumu napadnutého odvolacieho rozsudku krajského súdu nebolo dať jednoznačnú, jedínú správnu a pre každý prípad použiteľnú odpoveď na otázku výkladu uvodzovacej vety v § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. („ktoré tvoria“). Účelom konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je poskytnúť účinnú ochranu základným právam a slobodám sťažovateľa. V reáliách súdenej veci to znamená povinnosť ústavného súdu ustáliť, či všeobecné súdy uplatnením legálnych zásad ovládajúcich civilné sporové konanie vyhodnotili právne a skutkové okolnosti sťažovateľovej kauzy spôsobom, ktorý (ne)vykazuje známky nedovolenej svojvôle v intenzite atakujúcej základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd s ohľadom na argumentáciu prednesenú v odôvodnení tohto uznesenia žiadne takéto signály v napadnutom rozsudku krajského súdu nezistil. Hodno tu podotknúť, že krajský súd bol

oprávnený vykladať § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. a uplatniť ho len v skutkových okolnostiach ustálených realizovaným dokazovaním, v ktorom dôkazná povinnosť zaťažovala primárne sťažovateľa ako žalobcu.

40. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011). Keďže ústavný súd v rámci predbežného prerokovania vylúčil nedostatky napadnutého odvolacieho rozsudku krajského súdu, ktoré by boli pri meritórnom prerokovaní spôsobilé viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa, odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

41. V dôsledku odmietnutia sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa uplatnených v sťažnosti (návrh na zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu, návrh na náhradu trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. mája 2018